

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS JÄRVA VALLA TERRITOOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Järva vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

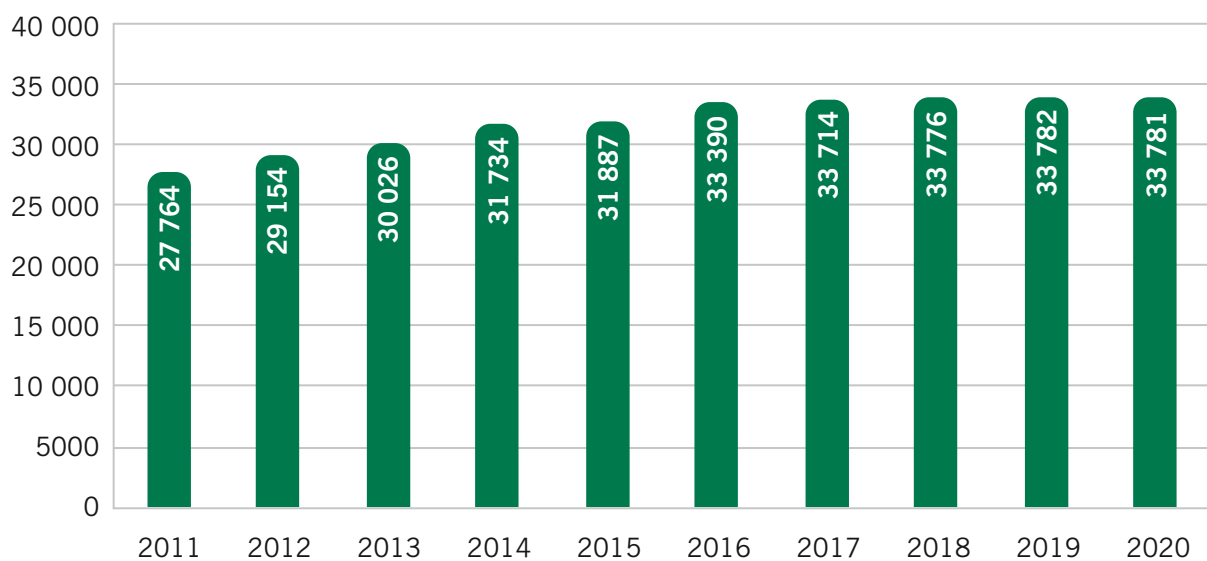
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

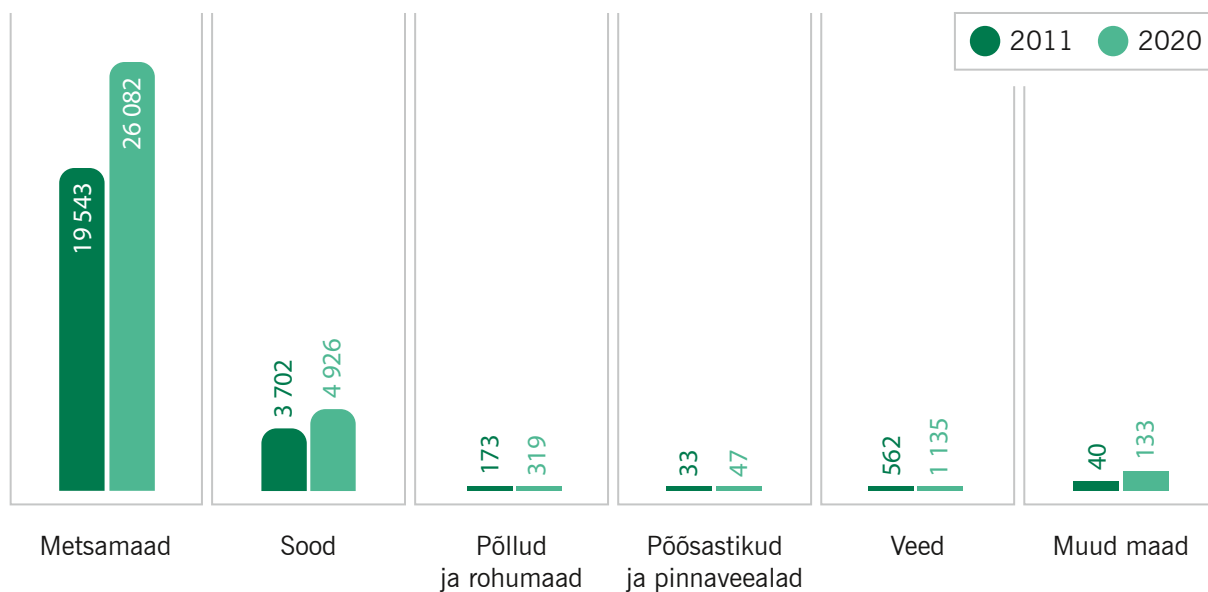
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Järva valla** territooriumil on **33 781 ha**, mis moodustab **28%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020 a. on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

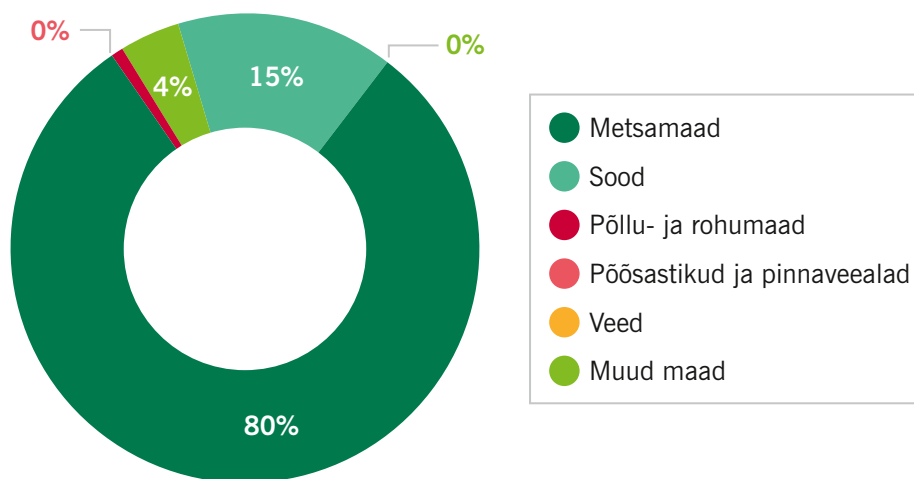

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

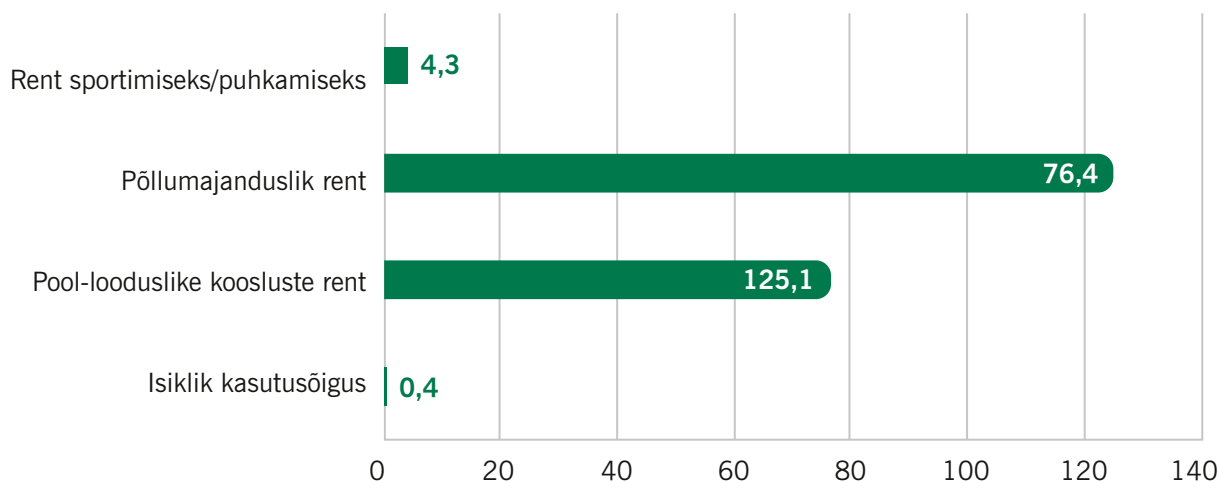
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 80%, mis on 26 082 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 20%, millest suurima pindalaga on sood – 4926 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Järva vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad põllumaade rendilepingud – ligi 125 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a.

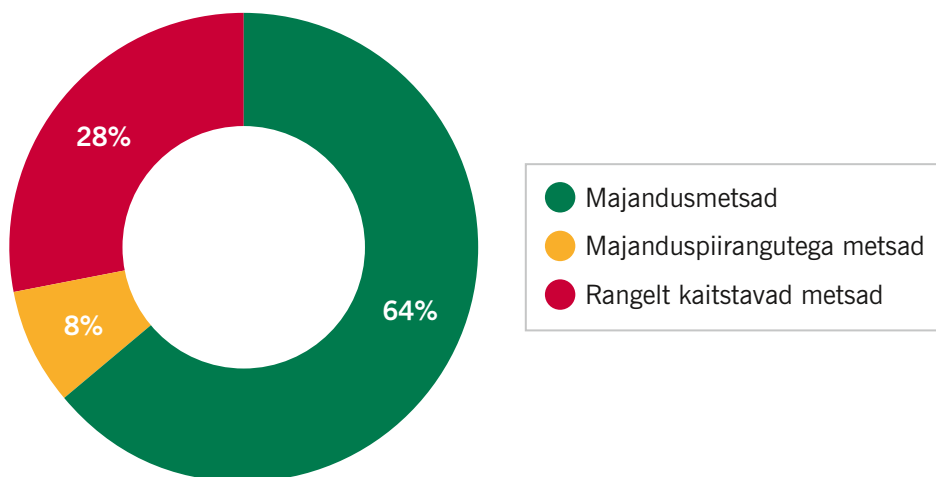
2. METSAVARUD

Järva valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega- ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Praegu on riigimetsamaad vallas 26 082 ha, millest majandusmetsa on 16 736 ha, majanduspiirangutega metsa 1954 ha ja rangelt kaitstavat metsa 7392 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

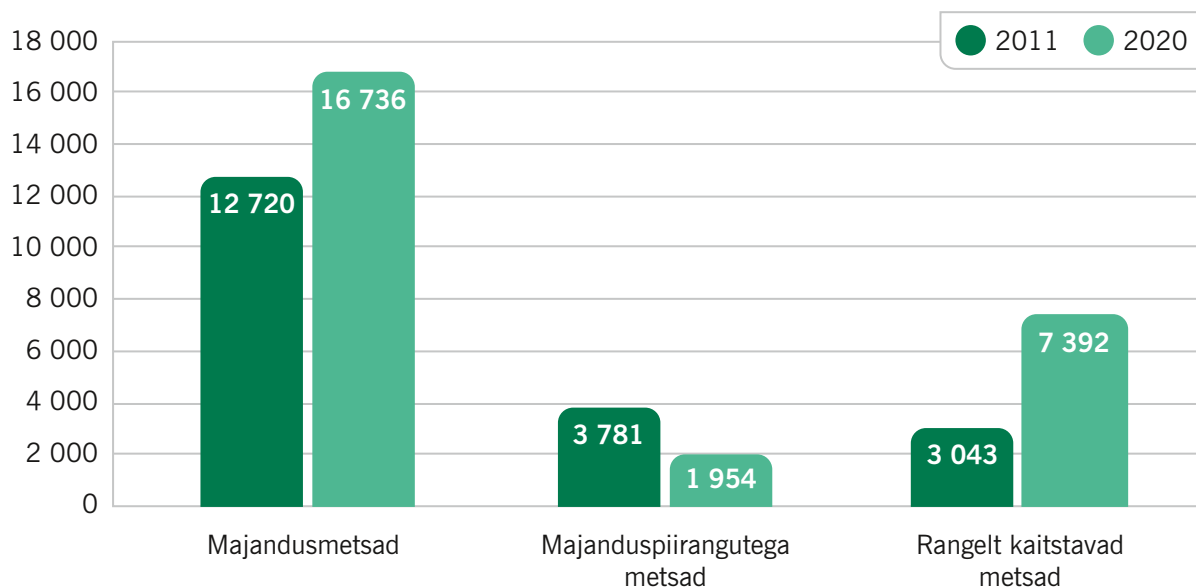
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

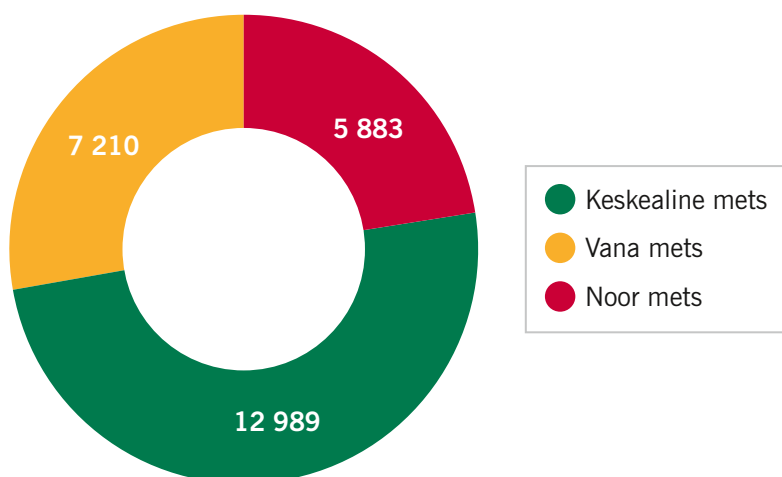
Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse, %.

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsükli iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

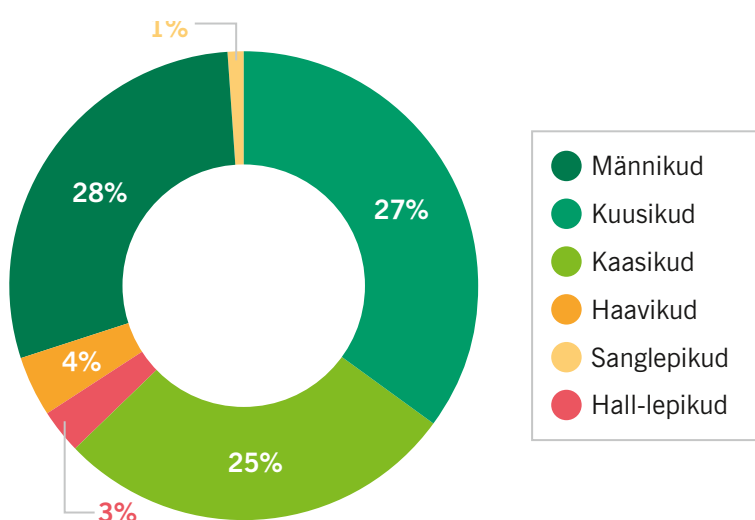
- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad ja mullad tingivad ka erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Järva valla metsadest moodustavad kuusikud – 35 %.

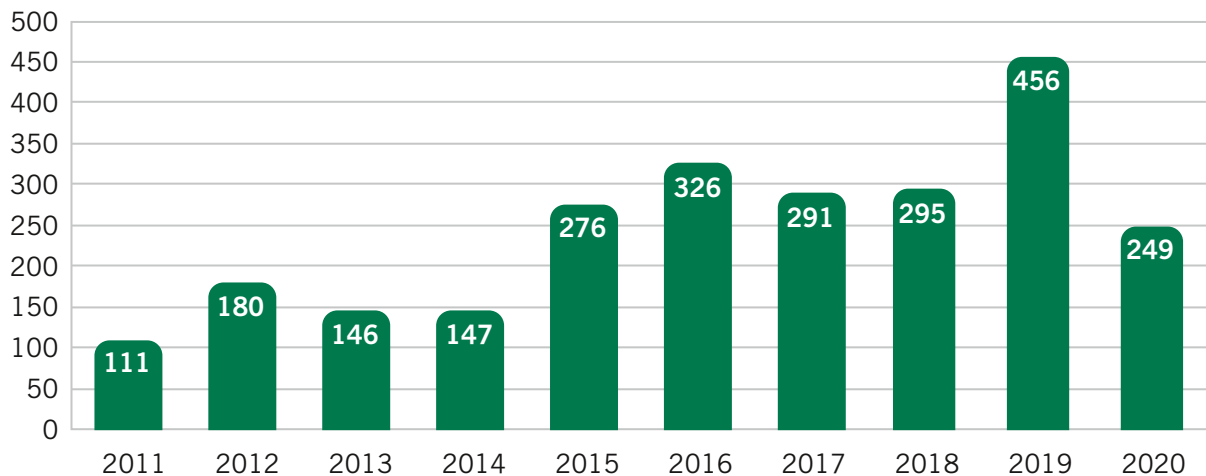

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine, %.

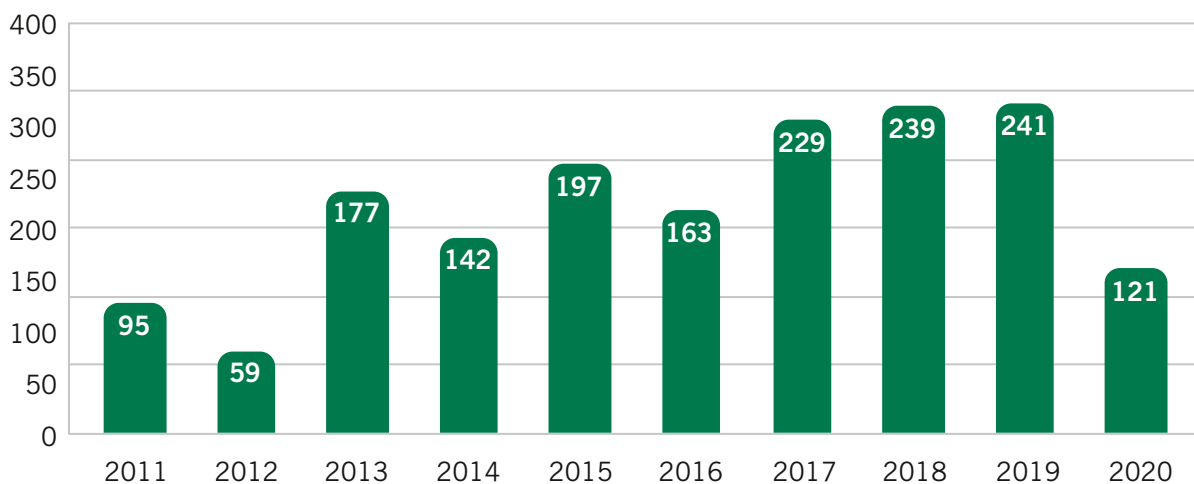
3. RAIED

Järva valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 111 kuni 456 hektarit aastas (keskmiselt 250 ha aastas).

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See on liikunud vahemikus 59 ha kuni 241 ha aastas.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala perioodil 2011.–2020. a, ha.

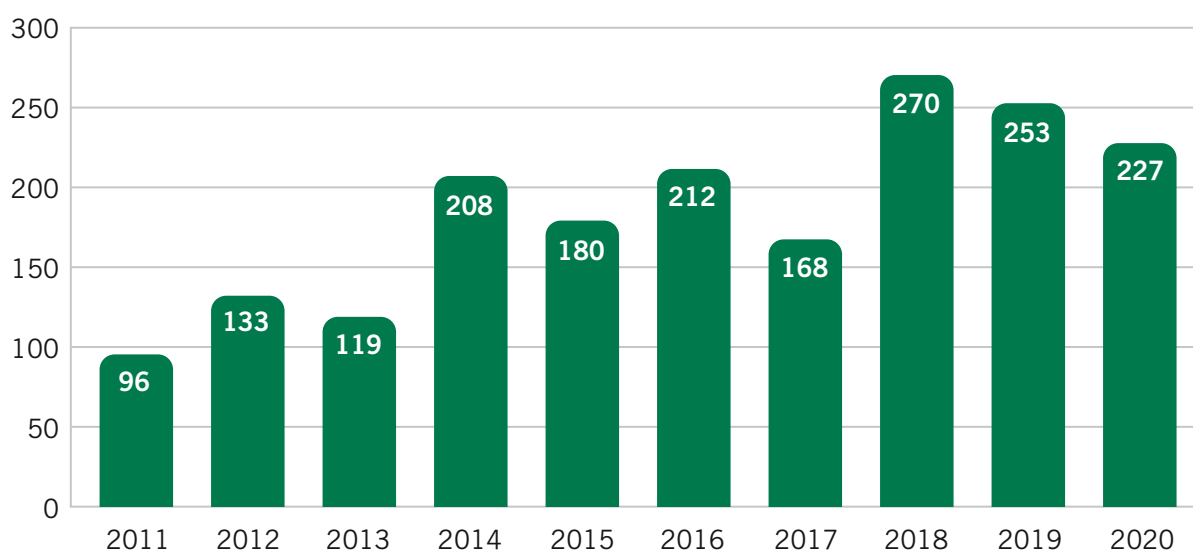

Joonis 10. Harvendusraiate pindala perioodil 2011.–2020. a, ha.

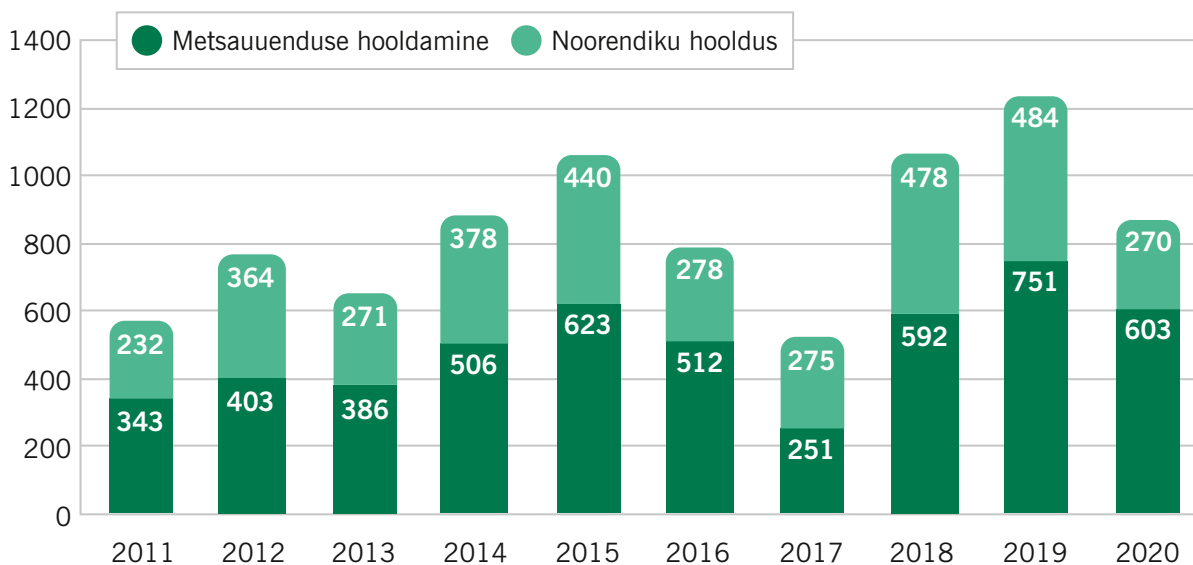
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 186 ha aastas.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed, põõsad ja puud. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha ka mitu korda aastas. Hilisem noore metsa hooldus on suunatud tulevikupuistu kujundamisele.

Joonis 11. Uue metsa rajamine perioodil 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine perioodil 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas.

Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitseliste väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvasti seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd 2011.–2020. a

Looduskaitsetööd	Pindalad (ha) ja tükiarvud (tk)
Koosluste taastamine ja hooldus	30 ha
Liigi elupaiga taastamine ja hooldustööd	2,7 ha
Ohtlike puude raie	15 tk
Parkide taastamine ja hooldus	107 ha

Suuremaid töid on tehtud Rava tammikus, Väike-Kareda mõisa pargis ja Vulbi oosil.

Aastatel 2021–2030 jätkab RMK parkide seisundi hoidmist ja alustatakse ka Kõrvemaa rabade taastamistöödega.

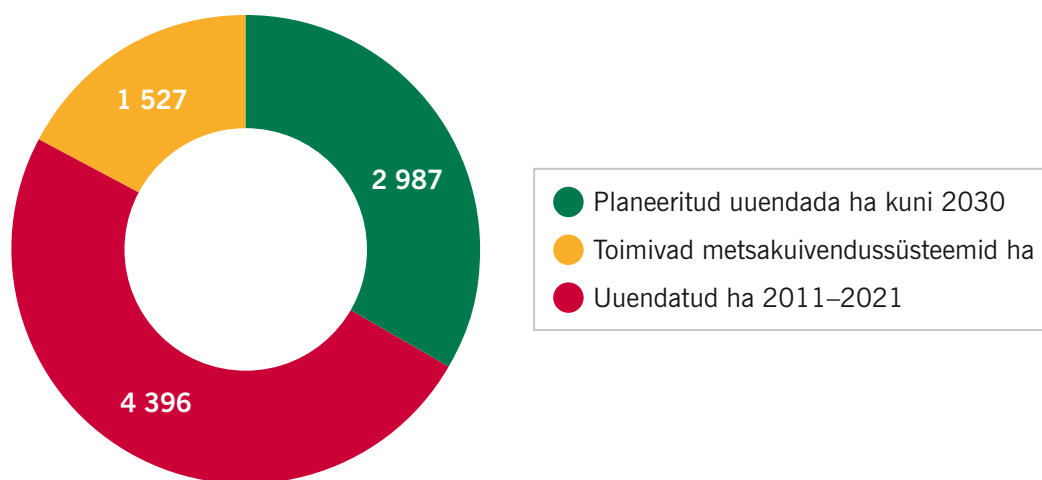
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid, ha			Metsateed, km		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
8911	4396	2987	110	53	44

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

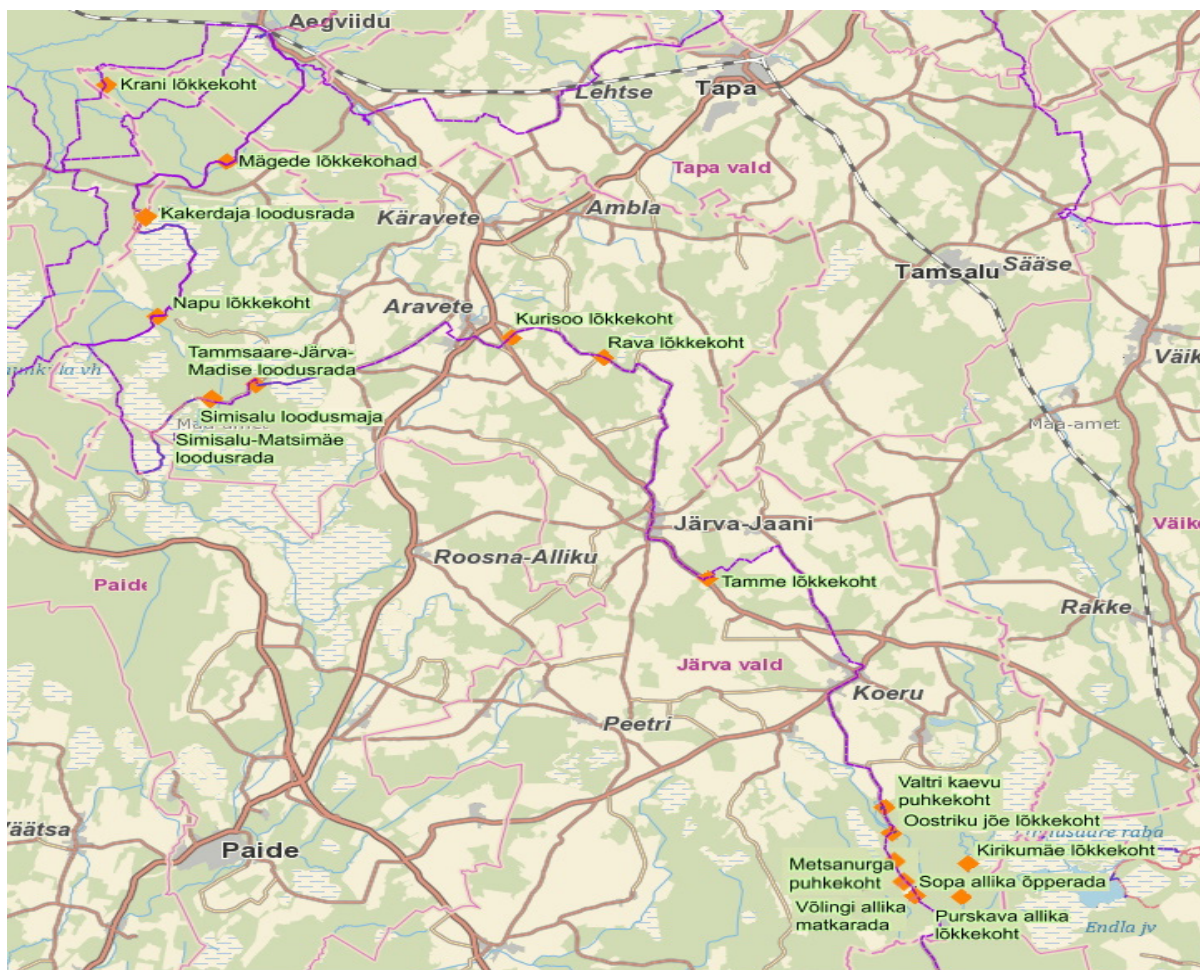

Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Järva valla territooriumile 7 Endla looduskaitsealal paiknevat ja 9 Aegviidu-Kõrvemaa puhkealal paiknevat külastusobjekti, lisaks Simisalu loodusmaja ning 121,9 km Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee harust.

Joonis 14. Järva valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid ja matkatee.

Järva valla territooriumil asuvad Aegviidu-Kõrvemaa puhkeala kõik objektid jäävad RMK matkatee trassile, loodud on ka matkatee tarbeks uusi peatuskohti – Tamme ja Napu lõkkekohad. Valla territooriumil asub ka Simisalu loodusmaja, kus korraldame loodusteemalisi üritusi ja õppeprogramme ja kus on tasulise ööbimise võimalus matkateelistele. Loodusmaja territooriumil asub ka Simisalu-Matsimäe loodusraja algus- või lõpupunkt, 2021. juulis valmib loodusmaja territooriumil asuv vaatetorn.

Järva valla kõige külastatavamad objektid: Kakerdaja loodusrada, Tammsaare-Järva-Madise loodusrada ja Simisalu-Matsimäe loodusrada on rekonstrueeritud aastatel 2018–2020.

Järva valla territooriumile jääv Endla looduskaitseala osa on rikas allikate poolest ning iga veesilm on eraldi vaatamisväärsus. Kirikumäe lõkkekoht on traditsiooniline puhkuse- ja kalastuskoht, mis on ka Põltsamaa jõe veeraja peatuskoht.

Lähiajal on plaanis likvideerida Metsanurga puhkekoht. Käesoleval aastal on plaanis Valtri kaevu puhkekoha platvormi remont ning uute välikäimlate paigaldus Oostriku jõe ja Purskava allika lõkkekohtadele. Taristut hooldatakse, remonditakse ja uuendatakse aasta läbi.

Külastusmahu seire andmetele tuginedes tehti 2020. aasta loendusperioodil Kakerdaja loodusrajale 30 200 ja Võlingi allika matkarajale 4400 külastuskorda.

Külastusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/aegviidu-korvemaa-puhkeala>

<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/kaitsealad/endla-looduskaitseala>

Täiendav info ja külastusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Kõrvemaa ja Jõgevamaa külastusalade külastuskorralduskava materjalidest:

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/>

[kulastuskorralduskavad/korvemaa-ja-jogevamaa-kulastusalad](https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/korvemaa-ja-jogevamaa-kulastusalad)

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatusest või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

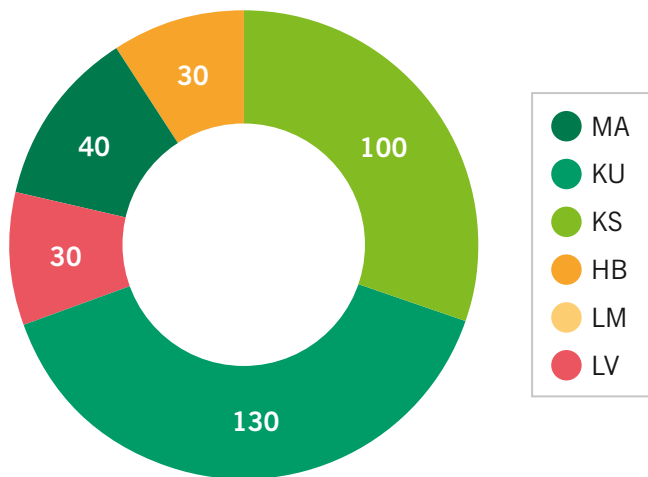
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Põlised talukohad	37
Vahtkondade kordonid	15
Turbavõtukohtad	14
Talveteed	11
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	9
Kruusa-, liiva-, savi- ja fosforiidikarjäärid	8
Vanad kohanimed	6
Kiviaiad, tarad	5
Eripärase tehnoloogiaga rajatud puistud	4
Pakkteed	4
Muud (39 tüüpi)	62
Kokku	175

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

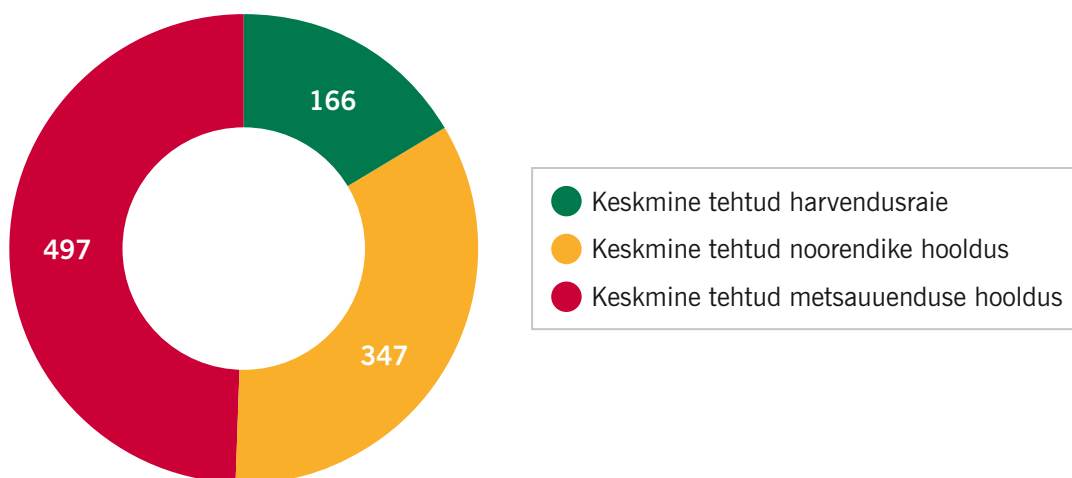
Arvestades Järva valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskel läbi 330 hektarit aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puuliigiti, ha.

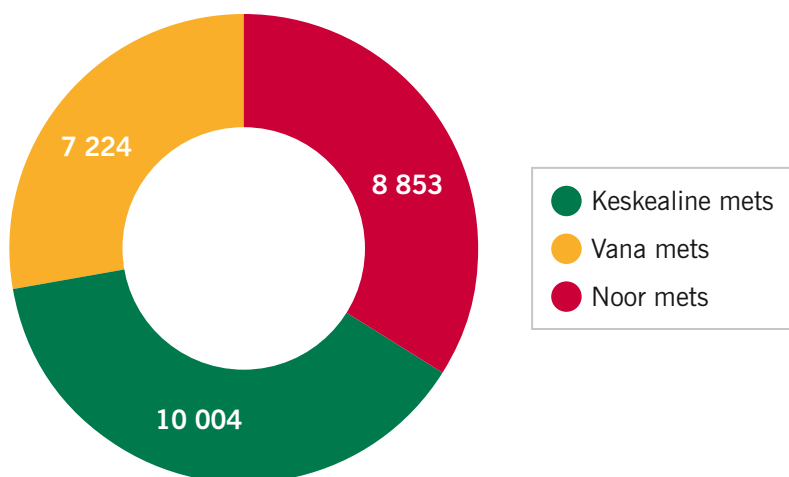
Metsa hoolduse prognoositav maht aastas on 1010 hektarit, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

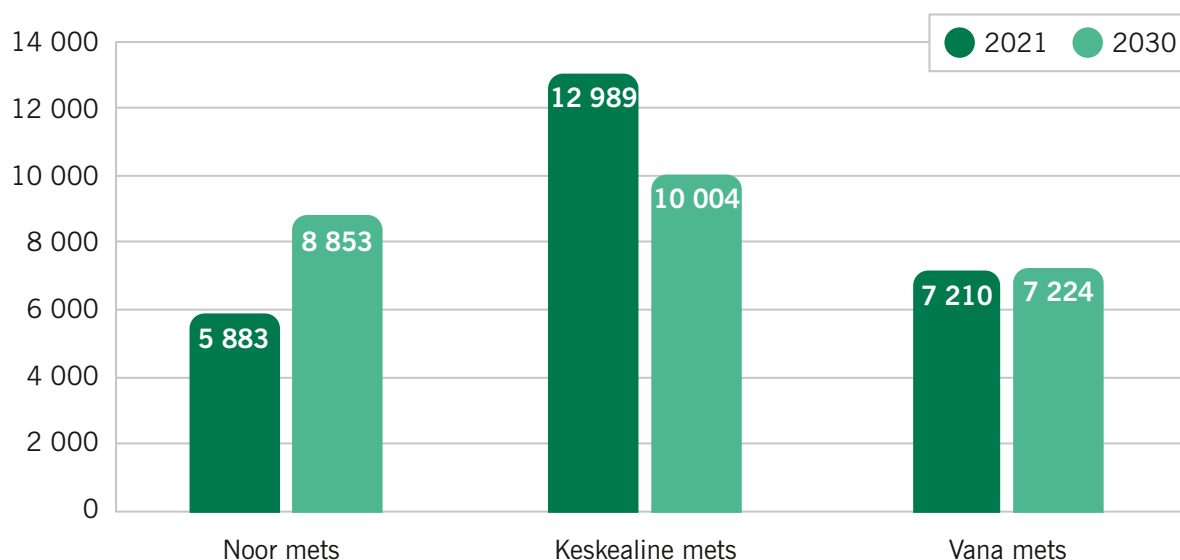
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Noore metsa osakaal kasvab, keskealiste osa väheneb.

Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos 2021.–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Kõrgendatud avaliku huviga metsaaladele koostatakse ala metsatööde kavad kuni 10 aastaks. RMK avalikustab kavad oma kodulehel ning kohaliku kogukonna või elanikega kokkulepitud alad kantakse avalikule kaardirakendusele RMK metsatööde kaart:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk>

Järva vallas käsitletakse omavalitsusega läbi arutatult kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa aladena:

Kõrgendatud avaliku huviga metsaala nimetus	Pindala, ha
Kangrumäe	28
Väinjärve	20
Kokku, ha	48

Riigimetsade kaart Järva valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Järva%20vald&adshow=1&adfit=1>